

Kunskapsskolan

Ystad

Likabehandlingsplan och plan mot kränkande behandling

verksamhetsåret 2015/2016

enligt Skollagen (2010:800) 6 kap., Diskrimineringslagen (2008:567) samt Förordningen 2006:1083

I enlighet med Skolverkets föreskrifter har skolkurator, lärare, elever hjälpts åt att ta fram en Likabehandlingsplan, plan mot diskriminering och kränkande behandling för att skapa en trygg skolmiljö.

Fastställd av: Rektor, skolkurator, övrig personal och elever

Upprättad: juni 2015

Senast reviderad: augusti 2015

Gäller t.o.m.: augusti 2016

Innehåll:

1. Inledning och kontaktuppgifter	sid 3
2. Kunskapsskolans värderingar	4
3. Vår vision på Kunskapsskolan Ystad	4
4. Kartläggning och nulägesbeskrivning	5
5. Utvärdering	7
6. Våra stående mål och aktiviteter för att öka mångfald och främja likabehandling	8
7. Utredda och åtgärda	11
8. Arbetsgång vid misstanke om kränkande behandling, trakasserier och/eller diskriminering	12
9. Definitioner och begrepp	13
Bilaga 1: Förväntansdokument	16
Bilaga 2: Dokument för Trygghetssamtal	17
Bilaga 3: Exempel på trakasserier och diskriminering ”Med andra ord”	18

1. Inledning

Alla människor har rätt att bli behandlade med respekt och förståelse. Detta sker inte alltid, och många av de konflikter som dyker upp i skolans värld har sin grund i bristande respekt för olika sätt att vara. Syftet med denna plan är att främja alla elevers, och all personals, lika rättigheter oavsett kön, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell identitet, könsöverskridande identitet/uttryck eller funktionshinder. Syftet är också att klargöra skolans arbete med att främja lika-behandling och att förebygga mot diskriminering och kränkningar, **enligt Diskrimineringslagen (3 kap. 16§) och Nya Skollagen (6 kap.)**.

En trygg skolvardag är en förutsättning för att lära och utvecklas!

Om det inte fungerar

Om du som elev inte tycker att det fungerar, om vi på skolan inte lyssnar eller gör fel, ska du prata med dina föräldrar. Då är det viktigt att dina föräldrar kontaktar skolan för att vi ska försöka lösa problemet tillsammans.

Tycker ni trots det att skolan har gjort fel, kan ni anmäla det till **Barnombudsmannen** (BO). Mer information finns på <http://www.barnombudsmannen.se>

Du kan också kontakta **Barn- och elevombudsmannen** (BEO) på Skolverket. Mer information får du på Skolverkets hemsida <http://www.skolverket.se>

Om någon råkat ut för något på nätet

- Anmäl bilder och inlägg.
- Gör sekretessinställningarna på Facebook, Instagram, Kik eller var du är.
- Spara bevis, gör en skärmdumpning. På PC: tryck printscreen, klistra sedan in bilden i ett dokument. På MAC: tryck cmd+shift+3 samtidigt, bilden sparas på skrivbordet.
- Gör en anmälan hos polismyndigheten.
- www.kränkt.se eller www.mediarådet.se
- Spåra dina bilder på nätet: www.tineye.com

2. Kunskapsskolans värderingar

- **Vi ser kraften i varje individ**

Alla människor är olika och lär på olika sätt. Vi möter var och en med respekt och finner styrkan i varje individs förutsättningar och personlighet. Genom personliga utmaningar utvecklar var och en sina kunskaper och förmågor.

- **Vi når längre tillsammans**

Vi samarbetar och är öppna för olika perspektiv. Genom att själva bidra och försöka förstå hur andra tänker, lär vi av varandra. Detta gör att vi blir tryggare, som grupp och som individer. Vi uppmuntrar varandra och ger konstruktiv återkoppling, vilket är en grund för att nå längre tillsammans.

- **Vi har höga förväntningar**

Alla kan och vill lyckas. Därför har vi höga förväntningar, på oss själva och på varandra vilket ger högre resultat. Med en positiv anda och tydliga, utmanande och rimliga mål kan vi nå längre än var och en trodde var möjligt.

- **Vi drivs av utveckling**

Genom nyfikenhet och vilja att ta till oss kunskap, se mönster och samband utvecklas vi ständigt. Vi tänjer våra gränser och söker nya vägar. Vi påverkar vår situation och formar vår framtid. Denna drivkraft får oss att hela tiden utvecklas.

Vår vision på Kunskapsskolan Ystad

- Vi tolererar inte diskriminering, trakasserier, mobbning eller någon annan form av kränkande behandling.
- Alla som finns på skolan, såväl vuxna som elever, har tillsammans ansvar för att verka för ett tillåtande och respekterande arbetsklimat. Alla ska aktivt arbeta för att inte någon elev, eller vuxen, skall diskrimineras eller utsättas för kränkande behandling.
- Denna handlingsplan skall finnas med i skolans dagliga arbete och vara känd av alla som verkar där, elever, medarbetare och föräldrar.
- Alla elever och medarbetare ska varje dag känna trygghet, glädje och arbetslust när de kommer till vår skola.

3. Kartläggning och nulägesbeskrivning

Kartläggningen görs bl.a. utifrån underlag från de årliga enkätundersökningarna, PH-samtalen (personlig handledning) - där den personliga handledaren särskilt ska uppmärksamma om eleven kan vara utsatt på något vis - upprättade incidentrapporter och utifrån Amigos läges-beskrivningar. (Amigos är vår kamratstödjargrupp, som träffas ca en gång/månad, och har två representanter från varje basgrupp).

• Nulägesbeskrivning

Enligt den företagsgemensamma enkäten som skolan gör under vårterminen ser elevernas, (KS Ystad), resultat angående trivsel ut som följer. Vid streck är det antingen en ny fråga som tillkommit, eller en gammal som utgått. (OBS! Siffrorna utgår från en svarsskala på 1-5, och de siffror som redovisas är 4-5). När man tittar på de enskilda siffrorna för varje årskurs, visar det sig att det är sämre siffror i årskurs 6 än vad det brukar vara, vilket drar ner det sammanlagda resultatet.

	2013	2014	2015
- Jag trivs i skolan	82%	81%	76%
- Jag känner mig trygg i skolan	87%	86%	82%
- Det är bra stämning på min skola	77%	74%	64,25%
- De vuxna på min skola tar ansvar för att alla ska bli behandlade med respekt	76%	73%	66,75%
- Har du under detta läsår blivit mobbad eller trakasserad i skolan?			
"Nej, aldrig"	66%	82,5%	79,75%
"Nästan aldrig"	24%	0%	0%
"Ja, några gånger"	8%	15%	17%
"Ja, många gånger"	1%	2,5%	3,25%
"Ja, varje vecka"	1%	0%	0%
-Det är en trevlig och positiv stämning på mina basgrupps- samlingar	71%	68,5%	-
- På min skola behandlar eleverna varandra med respekt	59%	57,5%	48,25%

• Kartläggning av individnivå

Hur många incidenter har aktualiserats under läsåret? Vilken karaktär? Hur många inblandade? Någon elev som återkommer, hur ofta?

Vi har dokumenterat 51 olika incidenter under läsåret 14/15. När vi dokumenterar använder vi oss av "Trygghetssamtal" och där fyller vi bl.a. i om det gäller "ord", "handling", "våld", "stöld", "hot" eller "vänshapskonflikt" (se bilaga 2).

De 51 dokumenterade incidenterna består av:

- "Ord" - 19 st, (varav vara 4 st var sms/nätet, 7 st utmynnade i handling och 2 st. i eller hot/våld).
- "Handling" - 10st, (varav 1 också innehöll hot).
- "Våld" - 3 st, (varav 1 st var av elev från annan skola).
- "Stöld" -
- "Hot" - 1 st.
- "Vänskapskonflikter" – 18 st, (där det oftast innehöll ord/handling, men även våld vid ett par tillfällen tillfällen).

Två av de dokumenterade fallen berör någon av de sju diskrimineringsgrunderna, (se sid. 15-16), d.v.s. kön och sexuell identitet. Det är tydligt att vissa grupperingar, mest bland killarna, återkommer och det är också tydligt att de återkommande till stor del har varit från åk 9, (50 %), och även har haft konflikt med/utsatt några specifika personer. Den grupp vi hade mest att arbeta med förra året har även detta år varit synliga i vår dokumentation. Vad det gäller vänskapskonflikterna har det varit en något större del bland flickorna i år, dels i åk 6 och dels i åk 8, och det som mest orsakat konflikterna är missförstånd och tuff attityd.

Aktiviteter/åtgärder inför nästa år:

- De vuxna ska ALLTID ingripa och reagera - särskilt fokus på de grupper där det är hård jargong och dåliga attityder mot varandra, men även vid "skojbråk" mellan elever. (se Bilaga 1, "Förväntansdokument – Förväntan på dig som personal").
- I de grupperingar där olämpligt beteende fortsätter, eller där konflikter inte upphör: göra föräldrar *mer delaktiga* genom att t.ex. ha föräldramöte med de inblandade.
- Förutom ordinarie genomgång av skolans ordningsregler och förhållningssätt, ska dessa också sättas upp synligt på skolan.
- Ha PH-samtal som är mer specifikt riktade mot trygghet och trivsel några ggr/termin, för att få ännu bättre överblick av stämningen på skolan.
- Fortsätta utveckla och implementera Non Violence/Schools for Peace som fokuserar på områdena konflikthantering, självkänsla och icke-våld (- inte bara fysiskt, utan även som skällsord, hot, nedvärderande kommentarer o.s.v.).
- Göra en extra trivselenkät i dec/jan för att tidigare få grepp om eventuella tendenser till otrivsel el.l.

• Kartläggning av gruppnivå

Klimatet i basgrupperna? Sammansättning av grupper? Gruppstärkande aktiviteter?

- Utifrån det eleverna allmänt uttrycker till handledarna och andra vuxna samt uttrycker i Amigos, trivs eleverna i sina basgrupper, (frågan om trivsel i basgruppen finns inte längre kvar i enkäten).
- I åk 6 trivselsamtal med kuratorn har i stort sett alla elever uttryckt att de trivs och att de tycker att det är tryggt på skolan, MEN att det är för pratigt och stimmigt i deras egna basgrupper. Detta är också något de vuxna har uppmärksammat och jobbat med ända sedan skolstarten. I enkäten var dessutom siffrorna för åk 6 mycket sämre vad det gäller trygghet och trivsel, än vad det tidigare varit.

Aktiviteter/åtgärder inför nästa år:

- Se aktiviteter/åtgärder på individnivå ovan, samt:
- Fortsätta arbeta med olika gemenskapsstärkande aktiviteter i varje basgrupp, men också ha någon form av "fadderverksamhet/aktivitet" som åk 9 ska ha med åk 6. Viktigt att skapa trygghet över basgrupps- och årskursgränserna.
- Fortsätta använda oss av Ungdomens Hus och deras "Klass-kul" vid de tillfällen då vi t.ex. har en basgrupp med dålig sammanhållning eller som är allmänt "stökig".
- Arbeta med företagens värderingar tillsammans med alla elever.

- Arbeta för att, så småningom, ha stående gemensamma aktiviteter i varje årskurs ca 1 gång/termin där man fokuserar på olika behov och utifrån kurserna i de olika årskurserna.
- Regelbundna Basgruppsråd, (1 gång/månad), där en stående punkt ska vara "Trygghet och Trivsel".
- Elevrådet ska ha en stående punkt med "Trygghet och Trivsel".

- **Kartläggning av organisationsnivå**

Schematekniska orsaker (t.ex. för få vuxna som rör sig ute bland eleverna, att gympapassen ligger i kloss och förhindrar översyn vid omklädningsrummen)?

- I en minienkät med rubriken "Om du var en fluga på väggen – vad skulle du se?" blev det tydligt att många sexor upplevde vissa områden otrygga. Det var främst i korridoren mellan Basen och Luftrummet, (där åk 9 har sina skåp och ofta sitter) och på de områden runt skolan där äldre elever har stått och rökt. Elever från åk 7 och 8 tyckte istället att området/toaletterna utanför slöjden var ett stökigt/otryggt område.

Aktiviteter/åtgärder inför nästa år:

- Förutom att alla vuxna som går genom korridoren mellan Basen och Luftrummet reagerar på allmänt stök och oordning ska även lärare på WS i Basen och Luftrummet gå en sväng ut i korridoren med jämna mellanrum för att skapa lugn och få elever i arbete. Samma nere vid slöjden.
- När vuxna tar en paus utomhus kan de också ta en promenad runt huset för att vi också där ska synas mer. De som är matvakter skulle också kunna turas om att ta en promenad runt huset för att få en bättre överblick på utemiljön.

4. Utvärdering

Arbetet med att främja mångfald och likabehandling ska utvärderas av personalen, elever och föräldrar varje läsår. Detta ska ske fortlöpande under läsåret t.ex. genom samtal i elevhälsoteamet, på dagordningen i personalmöten, i Amigos, elevrådet, ESKO (elevskydds-ombuden), föräldrarådet, i arbetslagen, samt genom enkäten som sker på vårterminen. Allt detta sammanställs vid läsårets slut och är en del av underlaget för skolans kvalitetsplan och som tillsammans med en kartläggning av aktualiserade ärenden blir till nya mål inför kommande läsår.

Utvärdering av föregående års arbete

Siffrorna i årets enkät visar på en tydlig försämring vad det gäller frågorna om trygghet och trivsel. Det är i åk 6 som den stora försämringen skett – deras siffror brukar vanligtvis ligga betydligt högre, (runt 80-95%), i jämförelse med de högre årskurserna, och nu låg de i vissa frågor på jämställd nivå eller lägre.

Utifrån kartläggningen kan vi se att problemet till en del ligger i åk 6 där det varit bra sammanhållning och trivsel i basgrupperna, *men* stökigt och pratigt. Detta "stök" kanske har lett till en del av "vänskapskonflikterna" vi finner bland trygghetssamtalen och det har kanske också lett till att man har en tråkigt och respektlös attityd mot varandra. Till ytterligare en del kan vi se att det förekommit många elever från åk 9 i trygghetssamtalen. Även om det bara några få ggr har varit sexor som varit utsatta i just de fallen, kan vi också tänka oss att det, tillsammans med niornas beteende i korridoren mellan Basen och Luftrummet, skapat en otrygg känsla kring de större eleverna.

I en separat mini-enkät "Om du var en fluga på väggen – vad skulle du se?" handlade en av frågorna om Schools for Peace-projektet och av svaren kan vi utläsa att många av eleverna inte tyckte att det gav något/hjälpte något, att det inte varit tillräckligt många gånger m.m. Under kommande läsår behöver vi bättre strukturera och genomföra de samlingarna. Vi tror att vi över tid kommer att se en förbättring av attityder och beteenden gentemot varandra.

Företagets enkät visar dock på att både elever och föräldrar till stor del är nöjda med vår skola och det genomsnittliga enkätresultatet vad det gäller undervisning och trivsel ligger på samma nivå som tidigare.

Detta har vi, (förutom de stående aktiviteterna), arbetat med under läsåret 14/15:

- ”Klass-kul” i åk 6 och vissa i åk 7.
- Samlingar med kuratorn i åk 6 och 7.
- Filmvisningar på bio eller i skolan i olika årskurser och med olika teman, (könsroller, mobbning, identitet) – med påföljande diskussion.
- Årskursens Dag, (åk 6 åkte till Ystads Djurpark).
- Regelbundna Amigos, Elevråd och en del Basgruppsråd. Elevskyddsombuden har legat på is, men tagits upp igen – nytt ombud utsett.
- Åk 9 har arbetat en hel del kring etik.
- Åk 7 har varit på Ungdomens Hus och genomgått deras utbildning ”Online/Offline”
- Startat projekt från Non Violence: ”Schools for Peace” i alla basgrupper.

5. Våra stående mål och aktiviteter för att öka mångfald och främja och förebygga likabehandling:

- **Öka känslan av trygghet för eleverna då trygga elever har större möjligheter att bejaka andras olikheter.**

- **Att sträva efter att det finns tillräckligt med förtroende för de vuxna så att elever kommer och berättar om de känner sig utsatta.**

Aktiviteter för att nå målet:

- Basgruppssamling varje morgon och eftermiddag där vi stämmer av dagen med varandra.
- Personligt handlednings-samtal (PH) 15 minuter varje vecka mellan handledare/elev, vilket gör att lärare och elever får möjlighet att lära känna varandra och däri ges även möjlighet till förtroendefulla samtal.
- År 6 påbörjar en inskolningsperiod, två dagar innan resten av skolan börjar vid terminsstarten. Detta för att skapa trygghet och för att stärka känslan av gemenskap. Arbeta extra med gruppstärkande övningar.
- Alla vuxna ska föregå med gott exempel och uppträda stödjande mot alla elever.
- Lärartillgänglighet/vuxennärvaro kl. 08.00–15.00 varje dag.

Ansvariga: Basgruppshandledare, All personal

- Skolkurator finns tillgänglig måndag, onsdag och torsdag. Skolsköterska finns tisdag och onsdag, och Studie/Yrkes-vägledare (SYV) finns på fredagar. Skolkurator har enskilda, kortare trivselsamtal med samtliga årskurs 6 elever, samt med nya elever, då bl.a. allmän trivsel tas upp. Skolsköterskan har ett kortare hälsosamtal med eleverna i år 6 och ett mer ingående med eleverna i år 8.
- Vår koordinator har sin arbetsplats centralt där eleverna till stor del vistas, och är på så sätt tillgänglig för eleverna en stor del av dagen.

Ansvarig: Rektor

- **Snabbt reda i situationer/konflikter som uppstår.**

Aktiviteter för att nå målet:

- Vuxennärvaro 08.00–15.00 varje dag. Alla vuxna ska vara uppmärksamma på alla former av kränkande behandling och alltid ingripa vid otrevligt språk, konflikter eller ”skojbråk”.

- Vi har tydliga och gemensamma förhållningssätt och ordningsregler, som alla ska känna till och följa. Vuxna och elever rapporterar till handledare/rektor eller annan vuxen om de sett något olämpligt beteende.
- Öppen arkitektur som främjar möjligheten att upptäcka situationer i ett tidigt skede.
- WS med fler lärare på samma plats.
- Vår koordinator har sin arbetsplats centralt där eleverna till stor del vistas, och har därför stor insyn i vad som sker ute bland eleverna och kan ofta ingripa mitt i en händelse.

Ansvariga: All personal

- PH-samtal varje vecka med varje elev.
- Genomgång av elever i Elevhälsosteamet varje vecka.

Ansvariga: Basgruppshandledare, Elevhälsoteamet

- Eleverna arbetar, två ur varje basgrupp, tillsammans med skolkurator och lärare, i en antimobbningsgrupp, Amigos. Gruppen träffas ca var fjärde vecka och gör då en lägesbeskrivning av klimatet på skolan, vilket gör att man kan upptäcka vissa beteenden eller händelser tidigare än annars.

Ansvariga: Skolkurator

- **Implementera likabehandlingsplanen hos samtliga medarbetare**

Aktiviteter för att nå målet:

- Skolkuratoren går igenom likabehandlingsplanen med samtlig personal på en arbetsplatsträff (APT), i juni 2015 samt utvärderar tillsammans i juni 2016.

Ansvariga: Rektor

- Varje arbetslag och ämneslag ska regelbundet diskutera, planera och följa upp LBP-arbetet i laget.

Ansvariga: Rektor, Arbetslagledare, Ämneslagledare

- Elevråd, Basgruppsråd, Amigos och Esko ska ha stående punkt på sin mötesordning för att säkerställa elevernas delaktighet i likabehandlingsarbetet och att planen följs.

- *Ansvariga:* Skolkurator, Elevrådsansvarig, Basgruppshandledare.

- **Implementera likabehandlingsplanen hos eleverna**

Aktiviteter för att nå målet:

- Alla elever ska ha tagit del av denna plan vid skolstarten, och innehållet i den ska dessutom diskuteras i varje basgrupp vid minst en basgruppssamling per termin. Man ska även kontinuerligt återkomma till arbetet med densamma på fler basgruppssamlingar under läsåret. Den ska även finnas i åtanke i den dagliga undervisningen som eleverna möter.

- Föräldrarna i år 6 får ta del av planen på det första föräldramötet och övriga föräldrar via hemsidan. Då har alla möjlighet att ta del av planen och ev. diskutera den med sitt barn och komma med synpunkter till oss.

Ansvariga: Rektor, Basgruppshandledare, Skolkurator

- Planera in fasta tider i årets kalendarie för Amigos, Elevråd, Basgruppsråd och Elevskyddsombudsråd, så att alla dessa grupper kan arbeta parallellt med samma frågor.

Ansvariga: Rektor, Elevrådsansvarig, Handledare, Skolkurator

- **Att öka förståelsen för och kunskapen kring olikheter vad det gäller: *Kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell identitet/läggning, funktionsnedsättning/hinder, könsöverskridande identitet/uttryck och ålder.***

- **Öka elevernas medvetenhet kring genusperspektiv, öka förståelsen för och kunskapen om det som är okänt och/eller annorlunda för den enskilde eleven, samt utmana traditionella värderingar och förhållningssätt.**

Aktiviteter för att nå målet:

- Att se på nyheterna varje morgon i basgrupperna och ha efterföljande nyhetsdiskussion där t.ex. värdegrundsfrågor och attityder är återkommande ämnen.

Ansvariga: Basgruppshandledare

- Återkommande arbeta med likabehandling utifrån diskriminerings-grunderna på kommunikationspassen i svenska och engelska samt i det högsta blocket på moderna språk.
- Arbeta med diskrimineringsgrunderna på kurserna: dvs. binda ihop seminarierna med likabehandling – där det passar. Speciellt lämpliga är “Jag-kurserna” där eleverna arbetar med sin personliga utveckling vad gäller relationer, ställningstagande i olika frågor osv.

Ansvariga: Ämneslag, Tema-ansvarig

- Vara tydliga att det är utifrån vår LBP som vi tar upp ämnet, så att eleverna så småningom uppfattar att det är en medvetenhet hos oss för deras trygghet.
- Att varje läsår försöka ha en temadag med inriktning på likabehandling.

Ansvariga: Rektor, Skolkurator, Arbetslag

- Ta upp genusperspektiv eller perspektiv vad det t.ex. gäller religion, sexualitet, etnicitet som ett återkommande tema i samtliga basgrupper under läsåret och då vara naturligt tydlig med att utmana traditionella värderingar och förhållningssätt.

Ansvariga: Basgruppshandledare

- Vara naturligt tydlig med att inkludera alla typer av sexuell läggning när vi pratar sex och samlevnad med eleverna.

Ansvariga: All personal, Kurslärare för Jag 1 och Jag 5.

6. Utredda och åtgärda

Om vi på Kunskapsskolan i Ystad får vetskap om att någon incident skett, utreder vi det snarast.

- Rektor har det yttersta ansvaret för att utreda vad som hänt och se till att utredningen allsidigt belyser situationen, samt att hänsyn tas till den som utsatts och de övriga inblandade.
- Om någon elev kränkts av någon/några andra elever utreder handledare, kurator eller rektor detta.
- Om någon elev kränkts av någon ur personalgruppen, eller om en elev eller medarbetare kränker någon ur personalgruppen, utreder rektor detta.
- Om skolledningen skulle vara föremål för kränkning eller diskriminering, utreder regionchefen ärendet. (Vår regionchef heter Kerstin Wirstedt och har kontor i Malmö och i Stockholm).

Efter att bedömning av situationen gjorts, informeras vårdnadshavaren antingen via loggbok, mail eller via telefonsamtal. All rapportering om kränkning ska skickas vidare till HK i Stockholm.

Olika åtgärder som kan vidtas vid kränkande behandling, trakasserier och/eller diskriminering:

- Stödjande samtal med den som blivit utsatt.
- Allvarsamtal med den/de som utsatt.
- Fortsatta uppföljningsmöten, och kontroll efter viss tid med den utsatte att kränkningarna har upphört.
- Trepartsamtal med de inblandade eleverna.
- Upprätta Åtgärdsprogram för konkreta psykosociala åtgärder.
- Rektor kallar föräldrar, elev, berörd handledare och någon från Elevhälsoteamet till elevhälsomöte, (EHM).
- Samtal med berörda vårdnadshavare eller föräldramöte *med samtliga* inblandade.
- Samtalshjälp utifrån, t.ex. kontakt med BUP.
- Anmälan till Socialtjänsten.
- Polisanmälan. Det finns dock ingen laglig skyldighet att göra en polisanmälan. Den ersätter heller inte anmälningskyldigheten enligt Socialtjänstlagen.
- Under utredning av händelse kring hot och våld, kan elev avstängas i högst en vecka.
- Om en vuxen kränkt en elev, kan arbetsrättsliga åtgärder vidtas.

7. Arbetsgång vid misstanke om kränkande behandling, trakasserier och/eller diskriminering

- När man får signaler om en elevs utsatthet, eller att en elev påtalar att hon/han blivit utsatt för diskriminering, trakasserier eller annan kränkande behandling: **prata med den utsatte eleven**, men också med andra elever som kan ha sett/hört något, och fråga om VAD - NÄR - VAR - HUR OFTA - VEM.? **Dokumentera!** (Använd dokumentet för ”Trygghetssamtal”, se bilaga 2 – finns i varje lärarrum och hos Cecilia, vår koordinator).
- Det ska klart framgå i samtalet, samt i dokumentationen, vad som gäller, vilka åtgärder skolan tar i situationen, när och med vem uppföljningen ska ske. Betona även att syftet med att samtala är att lösa konflikten/situationen på skolan. Detta för att eleven kan känna sig trygg och ha ett fungerande samarbete med andra elever.
- Fortsätt genom att **prata med berörd utsattande elev**. Om det är fler berörda elever sker samtalen enskilt. Om vi har möjlighet är det bra om vi kan vara två vid dessa samtal. **Dokumentera** som ovan!
- I samtalet ska det tydligt framgå vad som gäller i förhållande till den utsatte, d.v.s. att det är **nolltolerans** mot all form av vidare kränkning samt att vi vill att konflikten/situationen ska lösas i första hand på skolan. Beroende på situation ser sedan åtgärderna olika ut. (Se åtgärder s 11).
- När en situation innefattar hot och/eller våld kontaktar skolan alltid både den utsatte elevens föräldrar och föräldrarna till den/de elever som utsätter. Lämpligt är att också **informera föräldrarna** via loggbok, mail eller telefon, efter samtal vid övriga kränkningar eller diskrimineringar. Eleven uppmanas att även själv berätta om händelsen hemma. **Dokumentera** som ovan!
- Vid **uppföljningssamtalet** påföljande vecka/veckor kontrolleras att trakasserier har upphört och att den utsatta eleven känner sig trygg. Vid detta samtal ska det tydligt framgå vad som gäller om konflikten/situationen återkommer. **Dokumentera** som ovan!
- Om trakasserier har upphört, anses ärendet som avslutat och vi markerar att det inte finns något agg kvar efter händelsen. **Dokumentera** som ovan!
- Vid behov ska **Åtgärdsprogram** upprättas. En elev som mobbar och kränker någon annan, är en elev som kan vara i behov av särskilt stöd!

8. Definitioner och begrepp

Vad står begreppen för?

- **Diskriminering**

är när en vuxen i skolan missgynnar en elev och det har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning/hinder, sexuell identitet/läggning eller ålder. Trakasserier som utförs av skolans personal kan också vara diskriminering.

Diskriminering kan även ske genom skolans regler, undervisning, läroböcker etc.

- **Direkt och indirekt diskriminering**

Diskriminering är när skolan behandlar en elev sämre än andra elever. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt. Med **direkt diskriminering** menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till exempelvis elevens kön. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program.

Indirekt diskriminering sker när skolan tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev med ett visst kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning/hinder, sexuell identitet/läggning eller ålder. Om exempelvis alla elever serveras samma mat, diskriminerar skolan indirekt de elever som på grund av religiösa skäl behöver annan mat.

- **Kränkande behandling**

Ett uppträdande som kränker en elevs värdighet. Kränkningar kan till exempel vara

- ✓ **Fysiska** (slå, knuffa, sparka, hålla fast, trycka in i väggen osv.)
- ✓ **Verbala** (hot, svordomar, öknamn, håna, ryktesspridning, anmärka på utseende eller kläder osv.)
- ✓ **Psykosociala** (utfrysning, blickar, alla går när man kommer, tystnad, aldrig bli ombedd att delta osv.)
- ✓ **Texter och bilder** (även som klotter, e-post, lappar, fotografier, sms, mms och meddelanden på olika webbcommunities).
- ✓ **Materiella** (stöld, vandalisering, förstöra saker som är viktiga för någon annan)
- ✓ **Sexuella** (tafsande, sexuella anspelningar, kallas för bög, lesbisk, hora).

Både elever och personal kan göra sig skyldiga till kränkande behandling. Däremot är en befogad tillrättavisning inte en kränkning i lagens mening, även om eleven ifråga kan uppleva det som kränkande.

- **Trakasserier**

är en behandling som kränker en elevs värdighet och som har koppling till någon av de skyddade diskrimineringsgrunderna, det vill säga

- ✓ kön
- ✓ könsöverskridande identitet eller uttryck
- ✓ etnisk tillhörighet
- ✓ religion eller annan trosuppfattning
- ✓ funktionsnedsättning/hinder
- ✓ sexuell identitet/läggning.
- ✓ ålder.

Både skolpersonal och elever kan göra sig skyldiga till trakasserier. Det är trakasserier även när en elev kränks på grund av en förälders sexuella läggning, etc.

- **Annan kränkande behandling**

är uppträdande som, utan att vara kopplade till en diskrimineringsgrund, kränker en elevs värdighet. Mobbning kan t.ex. vara en del av annan kränkande behandling.

- **Mobbing som fenomen**

Det kan hända att man tror, t ex att de som mobbar är speciellt aggressiva eller att de har ett särskilt aggressivt beteende. De som blir mobbade lyfts ofta fram som svaga och att de själva måste ta tag i sitt problem genom att de måste säga till eller be om hjälp.

Man kan också se mobbing som ett gruppfenomen, då är det inte lätt att säga till någon vuxen eller be om hjälp hos skolkompisar då man redan känner sig utanför.

Mobbning kan ur ett sociokulturellt perspektiv ses som en konsekvens av det som sker när barn skapar relationer och denna socialisation pågår hela tiden. Inneslutning och uteslutning. Dessa processer kan dock ske på olika sätt, olika mjukt och hårt. Det är viktigt att man som vuxen är med barnen i dessa processer när de pågår.

Det finns många definitioner av vad mobbing är. Vi väljer att här återge två definitioner:

“En person är mobbad när han eller hon, upprepade gånger och under en viss tid, blir utsatt för negativa handlingar från en eller flera personer.” (Dan Olweus)

“Med mobbing avser jag medvetna, icke legitima fysiska eller psykiska angrepp och/eller uteslutningar ur gemenskapen som riktas mot en enskild individ i underläge av en grupp vars medlemmar förstärker varandras beteende i interaktionen.”
(Anatol Pikas)

Liksom all form av kränkande behandling eller trakasserier ansvarar skolan för att det inte ska fortgå efter att det upptäckts samt att skolan har utarbetat en plan för att förebygga detsamma. En viktig utgångspunkt är att den som uppger att han eller hon har blivit kränkt, alltid måste tas på allvar. Det är den utsatte som avgör om beteendet eller handlingen är kränkande.

- **De sju diskrimineringsgrunderna**

- 1. Kön**

Både killar och tjejer kan bli diskriminerade på grund av kön. Det kan vara utfrysning, förlöjligande och skämt kopplade till en elevs könstillhörighet, eller att man blir bedömd utifrån kön och inte kunskap/ prestation. Det kan även handla om sexuella trakasserier så som sexualiserat språkbruk, tafsande eller visning av pornografiskt material.

- 2. Etnisk tillhörighet**

Med etnisk tillhörighet menas att någon tillhör en grupp personer med samma nationella eller etniska ursprung eller hudfärg. Var och en har rätt att bestämma sin egen tillhörighet. Om du är född i Sverige kan du vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. Du kan ha flera etniska tillhörigheter.

- 3. Religion och annan trosuppfattning**

Diskriminering på grund av religion eller annan trosuppfattning innebär att någon blir orättvist behandlad för att den har en viss religion eller trosuppfattning. Ett exempel på diskriminering på grund av religionstillhörighet kan vara att en svensk elev får vara ledig på jul medan en muslim inte får vara ledig på eid. Begreppet *annan trosuppfattning* innefattar uppfattningar som har sin grund i eller har samband med en religiös åskådning, till exempel buddism, ateism eller agnosticism. De anses ha ett naturligt samband med eller vara jämförbara med religion.

4. Funktionsnedsättning/hinder

Funktionsnedsättning – Människor kan ha funktionsnedsättningar på grund av fysiska eller intellektuella skador eller sjukdomar, syn- eller hörselskador eller sjukdomar, medicinska tillstånd eller psykiska sjukdomar. Funktionsnedsättningar kan vara tillfälliga eller permanenta. Som funktionsnedsättning räknas både sådana som syns, som att man använder rullstol, och sådana som inte märks lika lätt, som exempelvis allergi, ADHD och dyslexi. Funktionsnedsättning kan uppstå till följd av en sjukdom eller något annat tillstånd. De kan också uppstå till följd av en medfödd eller förvärvad skada.

Funktionshinder – Funktionshinder uppstår när en person med en funktionsnedsättning möter en miljö som är otillgänglig.

5. Sexuell identitet/läggning

Med sexuell identitet/läggning menas homosexualitet, bisexualitet och heterosexuallitet. Homofobi är en ideologi, en uppfattning eller en medveten värdering hos en individ, en grupp eller ett samhälle som ger uttryck för en starkt negativ syn på homosexualitet eller på homo- och bisexuella människor. En homofobisk hållning strider mot principen om alla människors lika värde och allas lika rättigheter.

6. Könsoverskridande identitet eller uttryck

Med könsoverskridande identitet eller uttryck menas att någon upplever sig vara av ”motsatt” kön, eller som känner att man inte riktigt hör hemma i de könsuttryck som getts till en eller att man väljer att uttrycka sig könsoverskridande. Att identifiera sig som transperson kan handla om att man tycker om att gå klädd i det andra könets kläder ibland eller att man varken vill definiera sig som man eller kvinna. Till transpersoner brukar man också räkna intersexuella, alltså människor som fötts med en oklar könstillhörighet.

7. Ålder

Barns rättigheter regleras i barnkonventionen. I den står det bland annat att barn har rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som berör henne eller honom. Vuxna har även skyldighet att lyssna på barnet i dessa frågor. Att barn inte har samma rättigheter som vuxna är många gånger så självklart att det inte ses som diskriminering. Den som inte är myndig får ju många gånger inte göra samma saker som vuxna. Men det är viktigt att komma ihåg att det står i barnkonventionen att man har rätt att få framföra sina åsikter i frågor som gäller ens eget liv, och att vuxna har skyldighet att lyssna på dem.

Förväntansdokument

Förväntan på dig som elev:

- Du hör av dig till basgruppshandledaren, eller annan vuxen, så fort du känner att du inte reder ut en situation eller konflikt.
- Du hör av dig till oss om du upplever att du eller en annan elev på skolan blir trakasserad, kränkt eller på annat sätt illa behandlad av elever eller vuxna i skolan.
- Du respekterar andra elever samt respekterar skolans regler och förhållningssätt.
- Du respekterar och accepterar att skolans personal tar kontakt med hemmet om något särskilt har hänt.

Förväntan på dig som förälder:

- Du hör av dig till basgruppshandledaren så fort du har frågor kring något som rör skolan, basgruppen eller ditt barns skolgång och/eller mående.
- Du hör av dig till oss om ditt barn berättar något som tyder på att ditt barn eller en annan elev på skolan blir trakasserad, kränkt eller på annat sätt illa behandlad av elever eller vuxna i skolan.
- Du respekterar och accepterar att skolans personal tar kontakt med hemmet om något särskilt har hänt.

Förväntan på dig som personal:

- Du respekterar och accepterar skolans värderingar och regler.
- Du tar kontakt med basgruppshandledaren och/eller elevhälsosteam om en elev berättar något som tyder på att det eller en annan elev på skolan blir trakasserad, kränkt eller på annat sätt illa behandlad.
- Du uppmärksammar när någon elev:
 - Verkar ledsen och olycklig
 - Saknar vänner
 - Skolkar
 - Verkar ha svårigheter att prata inför grupp
 - Försöker hålla sig nära de vuxna
 - Uteblir från idrotten
 - Ofta hamnar i bråk med sina vänner
 - Ofta har ont i huvudet eller magen
 - Blir ofta påhoppad/skojbråkad med
 - Har svårt att inte ta plats/bestämma i gruppen
- Har svårigheter att samarbeta
- Har stort maktövertag över andra
- Ofta nämns i konfliktsammanhang
- Har svårigheter med att låta andra komma till tals

Trygghets samtal

Datum:

Utredare:

Den som blir utsatt:

Basgrupp:

Den/de som utsätter:

Basgrupp:

Karaktär på ärendet (sätt ett kryss):

- Ord – kränkande, nedsättande ord eller retande **live** **på nätet/mobil**
- Handling – utfrysning, mindre knuffningar, retningar genom att ”ta” grejer
- Våld – när slag, sparkar har använts
- Stöld – när någon tagit något utan att det kommit tillbaka direkt
- Hot –
- Vänskapskonflikt – vänner som hamnat i bråk, men som åter blir vänner

Diskriminering/Kränkning av elev eller personal

I de fall där den utsatte upplever sig vara kränkt eller diskriminerad går ärendet vidare, med tillhörande blankett, till rektor som skickar till HK Stlm.

Situation: VAD - NÄR - VAR - HUR OFTA – VEM?

Åtgärder: (tex. allvarsamtal, handledarsamtal, samtal med rektor, föräldrakontakt, upprättande av åtgärdsprogram, anmälan till socialtjänst, polisanmälan)

Föräldrakontakt: Vem kontaktar den utsattes föräldrar och när? (Uppmana elever att även berätta själv).

Föräldrakontakt: Vem kontaktar föräldrar till den/de som utsätter och när? (Uppmana elever att även berätta själv).

Uppföljning: Datum, vem följer upp? (senast 1-2 veckor efter händelsen):
Så här är läget nu - Behov av mer?

Bilaga 3

Med andra ord:

Några händelser som kan vara exempel på könsdiskriminering, trakasserier som har samband med kön eller sexuella trakasserier:

-Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet ”Det är för hårt arbete för en tjej”. [diskriminering]

-Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]

-Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Några händelser som kan vara exempel på könsdiskriminering, trakasserier som har samband med könsöverskridande identitet eller uttryck:

-Diskriminering på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck kan vara utfrysning, förlöjligande och skämt kopplade till en elevs överskridande sätt att uttrycka sig. Det kan även handla om sexuella trakasserier så som sexualiserat språkbruk, tafsande eller visning av pornografiskt material.

-Pedro blir retad av kompisarna på fritidshemmet för att han är den ende killen som valt att gå med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]

-Några elever på skolan sprider ett rykte om Isak, som gillar mode och smink, att han klär sig som en tjej och är transa. [trakasserier på grund av könsöverskridande uttryck]

Några händelser som kan vara exempel på diskriminering eller trakasserier som har samband med etnisk tillhörighet:

-En skola med många elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya elever för att inte få en alltför segregerad elevgrupp. [diskriminering]

-Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Klassföreståndaren avfärdar honom med att ”Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa”. [trakasserier]

-Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria MVG, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Några händelser som kan vara exempel på diskriminering eller trakasserier som har samband med funktionshinder:

-Petter får inte vara med på skolans friluftsdag för att han använder rullstol. Han får åka till badhuset med en vuxen medan resten av klassen har friidrott. [diskriminering]

-Elena har en lillebror som har en CP-skada och hon känner sig sårad och ledsen av att många i skolan använder uttrycket ”jävla CP”. [trakasserier]

-Patrik, som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar sin plats flera gånger under lektionen. En dag klarar inte läraren av situationen utan skickar hem Patrik med orden ”Du är inte tillräckligt mogen för att gå på högstadiet”. [diskriminering och trakasserier]

Några händelser som kan vara exempel på diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

-Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne ”äckliga lebb” och säger att hon har killkläder. [trakasserier]

-Det har gått bra i skolan för James tills hans två mammor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med i grupparbeten och ibland får han jobba ensam. James vill inte vända sig till sin lärare eftersom hon ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]

-På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Några händelser som kan vara exempel på diskriminering eller trakasserier som har samband med religion eller annan trosuppfattning:

-Marcus, vars familj är med i pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några klasskamrater. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]

-Läraren nekar Leila att bära huvudduk på SFI- undervisningen, med motiveringen ”Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck”. [diskriminering]

-Rebecka är judinna. En dag har någon sistat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]